

Dit is mijn verhaal

Jonge christenen over geloof, hoop en inspiratie

Dit is mijn verhaal

Jonge
christenen
over geloof,
hoop en
inspiratie

Carolien Croon voorwoord 7 — 11
Don Ceder inleiding 13 — 18

Joenoës 20 — 26

Thirza 27 — 33

Kristi 34 — 40

Anil 42 — 48

Dave 50 — 55

Tatiana 56 — 61

Ihab 62 — 67

Chantal 68 — 73

Mateusz 74 — 80

Maya 82 — 88

Nineke 90 — 97

Noud 98 — 104

Refelinio 106 — 113

Grigor 114 — 119

Franck 120 — 126

Wai Wai 128 — 134

Cecile 136 — 142

Mikal 144 — 150

Hoe vergeef je je vader die je na de scheiding van je ouders acht jaar niet hebt gezien? Waar kies je voor als je in het buitenland wilt studeren én je moeder na een lang ziekbed niet alleen thuis wilt achterlaten? Hoe zorg je dat je zo stevig in je schoenen staat dat je niet meer gepest wordt? Durf je te kiezen voor je droom – werken als acteur, met een onzeker bestaan – of houd je vast aan de zekerheid van een vaste baan die je eigenlijk niet boeit? Durf je uit te komen voor wie je bent, ook als dat veel moed vraagt of zelfs doodeng is? Wat doe je als je terug naar Kameroen wilt omdat het leven in Nederland zonder werk, zonder huis en zonder geld te zwaar is, maar je moeder je opdraagt om te blijven waar je bent omdat ze alles op jouw toekomst in Nederland heeft ingezet?

Anil, Cecile, Chantal, Dave, Franck, Grigor, Ihab, Joenoes, Kristi, Mateusz, Maya, Mikal, Nineke, Noud, Refelinio, Tatiana, Thirza, Wai Wai; de afgelopen maanden mocht ik hen allemaal persoonlijk ontmoeten. Deze jonge mensen tussen de 18 en 30 hebben me enorm geraakt. Met hun openheid, reflectief vermogen en levenswijsheid. Bovengenoemde vragen zijn uit hun levens gegrepen. Deze jongvolwassenen staan op de stevige basis van hun christelijke geloof, dat bij ieder van hen een andere vorm heeft. Ze waren bereid hun verhalen te delen en spraken vrij over wat hen drijft, wat ze belangrijk vinden en over een cruciale gebeurtenis uit hun leven. Een *life changing moment*, een ogenschijnlijk klein voorval dat hen heeft beziggehouden of een periode die bepalend was voor hun verdere leven. Ze vertellen hun eigen verhaal aan de hand van een bijbelverhaal waaraan zij kracht hebben ontleend of waaruit zij inspiratie hebben geput. Want ieder van hen is in staat geweest die (levens)ervaring te benutten voor verandering, transformatie.

Hoewel ieder proces anders verliep, zijn de belangrijkste ingrediënten steeds: geloof, vertrouwen en zelfonderzoek.

Eén van hen verwoordde dat in ons gesprek op bijbelse wijze met de tekst ‘Onderzoek alles, behoud het goede’.

Voor een open zelfonderzoek is moed nodig. Door je naar binnen te keren, komt uiteindelijk bloot te liggen waar het wérkelijk om gaat, wat er onder de oppervlakte schuilt. De levensverhalen van deze jonge christenen zijn daarmee universeel en herkenbaar. Ze gaan over: durven zijn wie je bent, je talenten ontdekken en benutten, vergeving, vertrouwen, vrijheid, werkelijk gezien worden en geliefd zijn, loslaten en durven kiezen voor wat werkelijk van waarde is.

De verhalenvertellers representeren het hedendaagse christendom in Nederland. Zij gaan naar de kerk in verschillende gemeenten binnen één van de drie christelijke stromingen: protestants, katholiek of oosters-orthodox. De manier waarop de kerk een rol speelt, verschilt per persoon. Zo bezoeken Anil en Maya verschillende kerken, gaat Kristi iedere week op zaterdag naar haar ‘eigen’ kerk en – bij wijze van onderzoek – op zondag naar een wekelijks wisselende kerk in het land. Ihab stichtte een nieuwe gemeente voor Syriërs met de hulp van een bestaande (PKN-) kerk. Nineke mist in Middelburg haar vertrouwde kerk met drieduizend gemeenteleden in Zwolle, en bekijkt de zondagse diensten via een livestream. En Joenoes verwoordt zijn geloof als volgt: ‘Ik aanbid de Schepper, Elohim, Allah, Upu Lanite of hoe je God ook wilt noemen. Dat doe ik niet alleen op zondag in dat gebouw dat wij de kerk noemen. Dat doe ik elke dag, overal.’ Het was interessant om te horen welke bijbelverhalen in het dagelijks leven inspireren. De bijbelverhalen zijn zo divers, en kunnen – zo blijkt al uit dit boek – op zoveel manieren betekenis krijgen in dat dagelijks leven; op ieder nieuw moment kunnen we aansluiting vinden bij weer een ander verhaal. Dramaturg en trainer *storytelling* Mieke Bouma verwoordt dat als volgt:

‘Het leven als verhaal zien is niet een knop die je omzet, maar een voortdurend proces waarbij steeds weer iets onthuld wordt over de koers van je leven. Bij iedere gebeurtenis die jou ontregelt of in de war brengt, zou je jezelf de vraag kunnen stellen: Waar is de balans verstoord? Wat wil zich openbaren? (...) Wat wil dit me zeggen? Kijk naar je levensverhaal, en met name daar waar het schuurt, alsof het een symbolische compositie is, en verborgen betekenissen gaan zich als schatten openbaren.’¹

Dat laatste is precies wat zich in *Dit is mijn verhaal* voltrekt. Zowel verhalen als losse verzen uit het Oude als Nieuwe Testament staan scherp op het netvlies van de achttien verhalenvertellers. Tijdens onze gesprekken merkte ik op dat de verhalen vaak in hun harten zijn gegrift. Soms kennen zij de bijbelteksten uit het hoofd. Zoals Chantal, die een tekst uit Jozua als volgt verwoordde: ‘Wees vastberaden en moedig, laat je niet uit het veld slaan, laat je geen schrik aanjagen. Want ik, de HEER, je God, zal je helpen bij alles wat je onderneemt.’

Voor elk van de verhalenvertellers geldt dat de bijbelverzen houvast en herkenning bieden; zij geven richting of spiegelen, zij laten zien waar ze staan in hun leven. Mozes wordt zelfs twee keer als grote inspirator genoemd, al is het om twee verschillende karaktereigenschappen: Cecile wijst op zijn terughoudendheid om de leidersrol die God hem heeft toebedeeld op zich te nemen, en Anil ziet zijn eigen onvolmaaktheid terug in die van Mozes. Het scheppingsverhaal, Jozef, Simson, David en Goliath, de twee strijdende vrouwen over wie koning Salomo moet rechtspreken, de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan en de ‘zondares’ die Jezus zalft met kostbare olie; al deze verhalen blijken vandaag springlevend als inspirerend voorbeeld voor het dagelijks leven van Franck, Mateusz, Mikal, Refelinio, Nineke en Thirza.

¹ Uit: Mieke Bouma, *Het verhaal van je leven: storytelling en de zoektocht naar een zinvol bestaan*, Uitgeverij Balans, 2018.

Ihab vindt zijn inspiratie in de eerste gemeenten zoals die door de apostelen werden gesticht en waarover in het boek Handelingen wordt geschreven. Grigor kiest – trouw aan zijn traditie – niet voor één verhaal, maar voor de kracht van de gehele Bijbel als de adem van God. Maya draagt een tekst uit het boek Jezus Sirach bij zich. (Ant)woorden van Jezus spreken aan; over ‘het toekeren van de andere wang’ (Dave), over hoe vaak een mens een ander moet vergeven (Wai Wai), over de vogels in het veld, die niet zaaien en niet oogsten, en aan wie het toch aan niets ontbreekt (Joenoës). En over hoe moeilijk het is voor een rijke man om opgenomen te worden in het Koninkrijk der Hemelen (Tatiana). Noud neemt ons terug naar zijn belijdenistekst uit de profeet Jesaja met het vers over de adelaar: ‘Maar wie hoopt op de HEER krijgt nieuwe kracht: hij slaat zijn vleugels uit als een adelaar, hij loopt, maar wordt niet moe, hij rent, maar raakt niet uitgeput.’

Met *Dit is mijn verhaal* wil het Bijbels Museum een eigentijds beeld schetsen van wat het kan betekenen om vandaag de dag jong en christen te zijn. Om op dagelijkse basis te leven met krachtige oude verhalen, die in deze tijd niet meer bij iedereen bekend zijn. Wij hopen dat de universele verhalen een breed publiek zullen raken. Dat er herkenning is, en dat er tegelijkertijd nieuwe invalshoeken en werelden voor ons opengaan. Dat de verhalen kijkjes in nieuwe keukens bieden, waardoor het makkelijker wordt om nieuwe verbindingen te zien en te leggen. Verbindingen tussen onze levensverhalen en die van ‘de ander’, wat onze overtuiging of religie ook is. Bij dit alles geldt dat het durven stellen van vragen – zoals ‘Wat heeft deze gebeurtenis in mijn leven mij te zeggen?’ – ons verder kan brengen dan het geven van de antwoorden. Een open houding ten opzichte van wat ons in het leven overkomt, is van groot belang in onze maatschappij waarin mensen met allerlei verschillende achtergronden samenleven.

Rest mij de mensen te bedanken zonder wie de reizende tentoonstelling en dit boek niet mogelijk waren geweest. Te beginnen met een groot dankjewel aan de achttien jonge mensen die hun persoonlijke verhalen durfden te delen met een groot publiek. Dank ook aan Anmar Hayali van Samen Kerk in Nederland (SKIN) voor zijn heldere schets van de verschillende groepen christenen in Nederland. Dank aan Janneke Stegeman voor haar gedegen research, de persoonlijke gesprekken met zeker veertig jonge christenen uit verschillende steden en het uitschrijven van de achttien daaruit gekozen verhalen voor de tentoonstelling en dit boek. Het artistieke team ben ik dank verschuldigd: Cigdem Yuksel voor de prachtige foto's, Maartje Duin en Lotte van Gaalen voor hun mooi gecomponeerde audioverhalen, Sanne Rovers en Tess Martin voor hun kunstzinnige korte films waarin hun verbeelding van de verhalen een nieuwe gelaagdheid toevoegt. Net als de foto's zijn ook stills uit de films opgenomen in dit boek. Dank ook aan Don Ceder, die direct positief reageerde op onze vraag het voorwoord voor dit boek te schrijven. Het Bijbels Museum ontvangt geen structurele subsidie, en kan zonder private steun niet voortbestaan. Dank aan alle vrienden van het museum die ons werk vaak al zo lang en trouw steunen. Speciale dank voor de in het museum gestelde vertrouwen aan de fondsen die *Dit is mijn verhaal* zo ruimhartig hebben ondersteund: Fonds Kerk & Wereld, VSBfonds, Amsterdams Fonds voor de Kunst, Vermeulen Brauckman Stichting en Stichting Rotterdam. Veel inspiratie toegewenst bij het lezen, en van harte welkom bij de tentoonstelling in Amsterdam of op één van de andere locaties.

Carolien Croon
Directeur Bijbels Museum

Dit boek vertelt het verhaal van jonge christenen uit alle delen van de wereld die nu in Nederland wonen. Verschillende verhalen over Jezus en geloof, maar allemaal vanuit eigen identiteit en kleurrijk perspectief. Als kind van de Bijlmer met een Surinaamse en Ghanese ouder heb ik op jonge leeftijd een deel van die veelkleurigheid van het christendom mogen ervaren. Veel migranten van over de hele wereld hebben naast hun spullen en cultuur ook hun geloof meegenomen naar Amsterdam Zuidoost. Er zijn hier meer dan honderdvijftig verschillende kerkgemeenschappen, in verschillende soorten vormen en maten. Sommige kerken hebben honderden leden, sommige minder dan vijftien. In sommige kerken wordt er Nederlands gesproken, in andere kerken zijn bijvoorbeeld Engels, Frans, Twi, en Papiamentu de hoofdtaal. Dat het geloof in Amsterdam Zuidoost zo springlevend zou zijn was tijdens de ontwikkeling van het stadsdeel niet voorzien. Hierdoor staan er eigenlijk te weinig echte kerkgebouwen in Zuidoost. Kerken hebben qua locatiebeleid daarom altijd creatief moeten zijn. Kerken bevinden zich op logische en onlogische plekken in het stadsdeel: onder parkeergarages, in schoolgebouwen, op industrieterreinen, in gymzalen, buurthuizen en ik heb meegemaakt dat als het echt niet anders kan, een samenkomst bij iemand thuis op de 5e verdieping van een flat is.

Tussen al deze veelzijdigheid van verschillende kerken met hun eigen cultuur moet ik met de kennis van nu toegeven dat ik eigenlijk lange tijd maar één bepaalde soort stroming van het christendom kende: een uitbundig christendom met een nadruk op de aanwezigheid van de heilige Geest. De kerken waar ik als kind soms mee naartoe werd genomen, hadden een aantal gezamenlijke kenmerken. Een daarvan was dat het geloof gevierd moet worden. Dans en zang zijn niet weg te denken uit een

dienst. Ik wist niet beter dan dat er zondag flink wordt gedanst tijdens het zanggedeelte, terwijl de band (die geregeld alle adviesnormen omtrent volume overschrijdt) opzweepende, vaak Afrikaans- en afro-Caribisch getinte, nummers speelde. Heel begrijpelijk overigens: liedjes zoals 'Jehovah you are the most high God', 'Prisiri gi Gado fu wi', en 'It is a great thing to serve the Lord' kunnen bijna onmogelijk stilstaand gezongen worden. Hoewel dansen in Nederland in sommige kerken bijna een taboe lijkt, is dat absoluut niet het geval in de meeste kerken in Zuidoost. Dansen heeft soms zelfs bijna iets geestelijks: dansend schudt iemand de ketens van het leven af en al dansend dankt deze persoon de Heer bij voorbaat al voor zijn zegen en de overwinning die eraan komt.

Als introverte jonge jongen was het voor mij dan ook telkens het moment van de waarheid als iemand mij uit de stoelen probeerde mee te trekken om mee te gaan dansen: koos ik ervoor om geketend in mijn huidige situatie te blijven staan of durfde ik alles los te laten en het over te geven aan de Heer? Een vrij gewichtige keuze op zo'n jonge leeftijd.

Tijdens mijn tienerjaren ben ik echt tot geloof gekomen, dat wil zeggen dat ik een persoonlijke ervaring en relatie met Jezus kreeg. Ik realiseerde mij dat ik geliefd was door Hem en ik bij Hem terechtkon met mijn diepste vragen over de zin van het leven, wat de rol van de mens daarin is en wie ik was. Ik was als tiener moe en beladen, maar vond rust en vrede bij Christus. Ik heb Jezus leren kennen in een kerk die best veel oog heeft voor de meest kwetsbaren in de samenleving. De kerk faciliteert bijvoorbeeld een rehabilitatiehuis waar mensen begeleid worden die lager aan wal zijn geraakt door bijvoorbeeld een verslaving of een leven in de criminaliteit. Ik heb door de jaren heen van dichtbij gezien wat verkeerde keuzes, tegenslagen, schulden

en armoede met mensen kan doen. Tegelijkertijd zag en zie ik hoe mensen opknappen en opbloeien als iemand geen wijzende vinger uitsteekt, maar een helpende hand reikt en zegt: 'je mag er zijn'. Veel van de mensen die de kerk ooit heeft opgevangen en met weinig binnenkwamen, zijn vandaag de dag goede vrienden van mij en leveren een positieve bijdrage aan de maatschappij. De wijze waarop de kerk omging met mensen die door velen misschien niet eens aangekeken zouden worden heeft enorme indruk op mij gemaakt en de manier waarop ik naar de wereld en naar Jezus kijk, beïnvloed. Ik denk dan ook dat dit mede mijn keuzes later heeft beïnvloed en de wijze waarop ik als advocaat en in de politiek voor de meest kwetsbaren probeer op te komen. Ik heb namelijk met mijn eigen ogen gezien dat omzien en geloof omzetten naar daden echt een verschil maakt.

Er is een bijbeltekst, een belangrijke inspiratietekst voor mij, die hierop aansluit:

'U bent het licht van de wereld, een stad op een berg kan iedereen zien. Men steekt immers geen lamp aan om er vervolgens een emmer overheen te zetten? Die lamp moet toch op een standaard staan en licht geven voor iedereen in huis? Laat daarom ook uw licht voor alle mensen schijnen. Als zij dan de goede dingen zien die u doet, zullen zij uw hemelse Vader eren.' (Matteüs 5:14-16)

Jezus sprak deze woorden tot zijn leerlingen. Hiermee zei hij eigenlijk dat iedereen wie een volgeling van hem is, een licht is. Het is een eigenschap die hoort bij het christen-zijn, of je het nou wilt of niet. Een licht is vooral van waarde wanneer je het op duistere plekken neerzet, zodat het zijn omgeving kan verlichten. Ik geloof daarom dat christenen van waarde kunnen zijn, juist op die plekken waar heel veel pijn, leed en verdriet is. Zij kunnen op de meest duistere plekken met hun aanwezigheid omzien

naar anderen en het verschil maken. De geciteerde bijbeltekst is heel belangrijk voor mij, omdat de inhoud mij kracht geeft. Het zegt: ‘je hebt alles in je om het verschil te maken’. Soms heb ik dat echt nodig, want laten we eerlijk zijn: hoewel Jezus met mij is, is christen zijn is niet altijd feest.

Een aantal jaren geleden bezocht ik met een vriend Egypte. We besloten om op zondag naar een kerkdienst gaan. Wij hadden wat informatie over een koptische kerk gevonden die niet al te ver was en besloten ernaartoe te lopen. Toen wij voor de kerk stonden bleek dat wij te laat waren; de dienst was al een tijdje afgelopen. Er was bijna niemand meer op het terrein, maar bij de veranda van de kerk zat een vrouw in stilte te bidden. Wij kwamen dichterbij en toen ze ons zag, keek ze verschrikt op. Ze schrok enorm. Zij vroeg zich af wat wij hier kwamen doen bij de kerk.

Dit ging er iets anders aan toe dan ik gewend was. Mijn kerk in Amsterdam heeft ‘greeters’, deze mensen staan bij de ingang van de kerk en overladen elk vreemd gezicht met liefde en aandacht. Maar hier in Egypte was elk vreemd gezicht een mogelijke dreiging. Ik kan mij daar eigenlijk ook wel iets bij voorstellen: de afgelopen jaren wordt de koptische kerk in Egypte helaas geteisterd door bloederige aanslagen. Nadat wij de vrouw met wat Engels en veel vriendelijke handgebaren verzekerd hadden dat wij een dienst kwamen bezoeken, ontstond er een ontspannen sfeer. We werden uitgenodigd om de kerk vanbinnen te bekijken. De kerk was versierd met muurtekeningen van de apostelen. Maar vooral de sfeer was anders dan hoe ik kerkgebouwen kende. Deze kerk voelde veel meer als schuilplaats aan. Wij bedankten de vrouw voor de rondleiding en liepen terug naar ons hotel. Onderweg moest ik denken aan het feit hoe vanzelfsprekend ik het vond dat ik veilig en vrij mijn geloof

kon beleven, terwijl anderen dat niet hebben en misschien ook Jezus anders beleven.

In ongeveer diezelfde periode bezocht ik Israël. Ik bezocht de Geboortekerk in Bethlehem. Deze kerk zou gebouwd zijn op de plaats waar de kribbe lag en Jezus is geboren. Bethlehem ligt in het huidige Palestijnse gebied. Ik ging de kerk binnen en zag tussen bezoekers van over de hele wereld priesters in lange, zwarte gewaden met lange baarden langslopen. Deze priesters hadden zich, zoals ik uit een gesprek met een van hen begreep, toegewijd om de eeuwenoude kerk te dienen. In deze kerk was vooral ontzag en stilte te voelen. Ontzag voor het feit dat op deze plaats Jezus neerdaalde op aarde, God die mens werd, en vervolgens zijn leven gaf voor de mensheid. De wijze waarop hier tegen Jezus aangekeken werd, is al eeuwen hetzelfde. Dit bezoek heeft mij aan het denken gezet over de onveranderlijkheid van Jezus' impact op verschillende mensen en culturen door de eeuwen heen, in een continu veranderende wereld.

God is in staat gebleken de taal van de liefde in verschillende dialecten te spreken. Sommigen ervaren deze liefde sterker door dans, anderen juist in de schoonheid van stilte. Daar waar we als mensen cultuurverschillen geregeld als botsingen ervaren, lijkt Jezus vanuit verschillende perspectieven en culturen bekeken een steeds meer gelaagde, rijkere en een diepere betekenis te krijgen. En hoewel ik van mening ben dat het christendom een vrij stevige theologische basis heeft, is mij steeds meer duidelijk dat de rijkheid en volheid van Christus niet in één cultuur valt te gieten. De moedige en inspirerende verhalen van de jonge christenen in dit boek zijn daar het levend bewijs van: zij geven de lezer een inkijk in die rijkheid en verbondenheid in Christus.

En deze verbondenheid overschrijdt kerkmuren, cultuur, tradities, afkomst en klasse. Ik geloof dat, wanneer we oprecht luisteren naar hoe een ander Jezus ervaart en we over ons eigen comfortabele beeld van Jezus en onze eigen culturele context durven heen te stappen, we steeds meer van Jezus te zien krijgen en leren; namelijk door een ander heen.

Deze verrijking gun ik een ander en mezelf van harte, en ik ben ervan overtuigd dat dit boek daar een mooie aanzet toe geeft.

Don Ceder

Advocaat en CU-raadslid gemeente Amsterdam

“Ik aanbid de Schepper,
Elohim, Allah, Upu Lanite
of hoe je God ook wilt
noemen. Dat doe ik niet
alleen op zondag in dat
gebouw dat wij de kerk
noemen. Dat doe ik elke
dag, overal.”

Joenoes

“Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren, het is jullie hemelse Vader die ze voedt. Zijn jullie niet meer waard dan zij?”

Matteüs 6:26

“Op een gegeven moment liep ik op straat en ik zei: ‘Is dit dan het enige wat ik kan? Wat wilt u dat ik doe?’ Dat sprak ik uit tegen God.”

Volgens de Cito-toets kon ik naar havo/vwo, maar docenten zeiden: ‘ga maar naar het vmbo, dat past beter bij je.’ Dat heeft invloed op me gehad, ik heb mezelf daarvoor naar beneden gehaald. Ik ben creatief, mijn hoofd gaat alle kanten op. Op school zitten en luisteren werkt niet. Ik wil bewegen, wil beelden zien, actief zijn. Maar ik ging naar het vmbo en was op mijn 17e klaar. Dan moet je iets kiezen voor de rest van je leven. Ik had geen idee en koos voor de opleiding kunst, cultuur en amusement. Na drie maanden hield ik het voor gezien. Twee jaar bracht ik door met scooter rijden, de straatrat uithangen en her en der wat geld verdienen.

Op een gegeven moment liep ik op straat en ik zei: ‘Is dit dan het enige wat ik kan? Wat wilt u dat ik doe?’ Dat sprak ik uit tegen God. En toen zag ik op social media een oproep: voor een Nederlandse film werden Molukse jongeren gezocht die affiniteit hebben met acteren. Het was een film over de eerste Molukse treinkaping. Ik deed auditie, kreeg de rol niet, maar werd wel

gevraagd voor een andere film. Zo’n filmset met al die apparatuur en bekende acteurs, dat vond ik tof. Ik ontdekte dat ik talent had voor iets wat nieuw was voor mij. De regisseur van die film moedigde mij aan om iets met mijn talent te doen, naar de theaterschool te gaan. Dat heb ik toen gedaan. Zo kreeg ik ineens een doel in het leven. Pas achteraf dacht ik: dat is gewoon geregisseerd – door God.

Vanzelfsprekende spiritualiteit

Veel mensen in het Westen gaan op zoek naar zichzelf. Ze worden spiritueel, praten over beschermende engelen, helende stenen en planten. Ze willen weer in harmonie leven met hun omgeving. Ze mediteren, gaan naar yoga, enzovoorts. Mijn voorouders zijn vermoord omdat ze zo leefden. Toen was dat heidens, zo stond het niet in de Bijbel. Nu is het een hype. Er wordt gezocht naar wat er altijd al is geweest. Voor ons is die spiritualiteit vanzelfsprekend. Als het menselijk niet op te lossen is, zoek je het daar. Als ik ergens niet uitkom,

vraag ik het aan God. Een Molukse theoloog stelde de vraag of de God van onze voorouders dezelfde is als die van Abraham, Izaäk en Jakob. Ja, natuurlijk is dat zo. Er is maar één Schepper. We geloofden al in God, we hadden alleen een andere naam voor God.

Bij Molukkers denken mensen allereerst aan de treinkaping. Dat vind ik jammer. Ik heb er een theatervoorstelling over gemaakt, 'Dengar' ('Luister'). Luister eerst even voordat je meteen iets vindt of denkt. Die eerste associatie komt door het systeem waarin we leven. Op school leer je niets over de koloniale geschiedenis. Daarom begrijpen mensen het niet. Het is onze verantwoordelijkheid als Molukkers om het verhaal te delen. Een collega zei wel eens: 'hey, treinkaper'. Ik nodigde hem uit voor de voorstelling. Na afloop was hij in tranen: nu had hij het verhaal gehoord.

God aanbid ik overal

Toen ik kind was, gingen we iedere zondag naar de Molukse protestantse kerk. De mensen daar gingen gekleed in het zwart, het was er stil, er was weinig vreugde. De liederen waren a capella, zonder muzikale begeleiding en heel langzaam. Ik vond het best indrukwekkend. Muzikaliteit kwam daar evengoed naar boven: we zongen

meerstemmig 'Welk een vriend is onze Jezus'. De diensten waren in het hoog Maleis wat ik niet verstond. Ik vond het saai en traag, maar dat zingen klonk prachtig. Nu ga ik niet meer zo vaak naar een Molukse kerk. Het is daar eigenlijk helemaal niet zo Moluks. Het is eerder koloniaal-Nederlands: er zijn nog steeds kerken waar je niet met Molukse instrumenten mag spelen omdat dat gelinkt is aan voorouderverering. Maar wie zijn Abraham, Izaäk en Jakob dan? Juist, voorouders. Gelovige joden vereren hen niet, maar eren hen zoals ik mijn voorouders eer. Ik aanbid de Schepper, Elohim, Allah, Upu Lanite of hoe je God ook wilt noemen. Dat doe ik niet alleen op zondag in dat gebouw dat wij de kerk noemen. Dat doe ik elke dag, overal. Mijn grootouders waren zeer gelovige mensen. Ze kwamen hier in 1951, mijn beide opa's waren KNIL-soldaten. Ze dachten dat ze een paar maanden zouden blijven. Ze wilden terug naar huis, maar dat is er nooit van gekomen. Dat was de zoveelste zware tegenslag. Ze zaten in een rouwproces. Er zijn heftige verhalen over hoe het was in het kamp waarin ze zaten. Kamp Schattenberg was dat, voormalig doorvoerkamp Westerbork. Typerend is dat ze vasthielden aan hun geloof, het enige wat hen niet werd afgenomen. Die generatie zat in

“Er is maar één Schepper.
We geloofden al in God,
we hadden alleen een
andere naam voor God.”

“Ik sta op het punt om keuzes te maken: ik wil als acteur mijn brood verdienen. Ik wil doen waar ik goed in ben. Maar ik heb ook een gezin en daarom zoek ik naar veiligheid.”

een rouwproces dat generaties lang is doorgegeven. Ik ben daar als het ware uitgestapt, door mijn eigen leven te gaan leiden. Door gewoon te gaan. Al toen ik vrij jong was, dertien ofzo, ging ik vaak naar grote steden, in mijn eentje. Ik wilde meer zien. Mijn vader herkende dat. In het Maleis zei hij dan dat ik *kaki panjang* had, lange voeten. Mijn ouders gaven me de ruimte om mijn eigen weg te zoeken.

Ik ben van een nieuwe generatie. We kennen de pijn van de geschiedenis, we hebben de effecten gezien: opa's en oma's die hun gevoelens niet konden uiten. Getraumatiseerd door de oorlog en bezwiken onder de heimwee. Ooms en tantes die niet met het verdriet van hun ouders konden omgaan en evenmin hun gevoelens konden uiten. Velen konden hun draai niet vinden,

zochten hun heil in drugs, gingen de criminaliteit in, radicaliseerden. Zo destructief kan het verdraaien en verzwijgen van de geschiedenis zijn. Als je als mens wordt ontkend en niet mag zijn wie je bent, kun je je eigenwaarde verliezen. Sommigen in mijn generatie zitten daarin vast. Anderen ontdekken wie wij werkelijk zijn, waarom wij hier zijn. Het hangt er ook van af waar je startpunt is: is het 1951, toen de schepen met Molukse KNIL-soldaten en hun families aankwamen in de Rotterdamse haven? Dan ben je altijd in de rouw. Wat daar gebeurde, is simpel gezegd klote. Dat is een feit. Maar mijn startpunt is veel eerder. Het Molukse volk bestaat niet pas sinds 1951. Begin bij het begin: de Schepper schiep de Alfoer. Ik ben een afstammeling van de Alfoeren, het inheemse volk van de Molukken, mijn

voorouders. Alles is hier omdat de Schepper dat wilde. Zo ben ik hier dus ook met een reden. Wij zijn hier, als Alfoeren, met een reden. Omdat de Schepper dat wilde. Waarom zou ik mezelf dan naar beneden halen?

Kijk naar de vogels

Ik sta op het punt om keuzes te maken: ik wil als acteur mijn brood verdienen. Ik wil doen waar ik goed in ben. Maar ik heb ook een gezin en daarom zoek ik naar veiligheid. Ik werk dus al drie jaar in een spijkerbroekwinkel. En op een dag ontving ik een tekst. Weer was God de regisseur. Ik bladerde door een bijbel in de taal van mijn voorouders, Bahasa Alune, die taal ben ik aan het leren. Het is een van de talen van het eiland Seram waar mijn moeder vandaan komt, mijn moeders familie woont er nog. Ik zag het woord 'manuaru', een vervoeging van 'manue'. Mijn zoontje heet Manue.

Ik wilde daarom weten wat er stond. Het was dit vers: 'Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren, het is jullie hemelse Vader die ze voedt. Zijn jullie niet meer waard dan zij?' (Matteüs 6:26). Wow, dacht ik, wat een mooie tekst.

Dat is nu een jaar geleden. Het was een proces om de stap te zetten, maar ik heb ontslag genomen. Op een gegeven moment kreeg ik zoveel bevestiging. Dingen worden voor me geregeld, realiseerde ik me toen ik terugkeek. Nu durf ik te stap te zetten. Dat betekent niet dat ik het niet eng vind. Ik probeer te relativiseren: wat is het ergste wat er kan gebeuren? Dat ik bij mijn ouders of schoonouders op zolder moet wonen. Nou ja, als dat het ergste is, dan moet het maar.'

Joenoës, 28. Den Haag.
Molukse Evangelische Kerk.

“Als je de Bijbel plat leest, houd je jezelf erbuiten. Het gaat erom dat je jezelf erbij betreft, anders wordt geloven een soort literatuurstudie.”

Dave

“Ik wil gaan voor waar ik in geloof en voor sta. Als je God lief hebt boven alles, geef je de controle uit handen.”

Kristi

“Het leven gaat niet over hebben, maar over zijn. Er zijn voor anderen.”

Tatiana

“Niemand die zegt dat falen mag. Dat je dertig keer op je bek kunt flikkeren. Die ruimte heb je wel nodig.”

Anil

“God vond mij altijd al leuk zoals ik was. God wil het zoals het nu is: dat ik mezelf ben.”

Noud

“Ik vertrouwde erop dat er betere dagen zouden komen. En dat was zo. Daarom ben ik nu nergens meer bang voor.”

Franck

Research en interviews: Janneke Stegeman

Fotografie: Cigdem Yuksel

Filmstills: Sanne Rovers en Tess Martin

 KokBeekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

BIJBELS **MUSEUM**